

MAGYAR IPARMŰVÉSZETI EGYETEM
DOKTORI ISKOLA

FOTOGRAFIA – HANG – TÉR
ÉSZLELÉSEK SZINTÉZISE

DLA ÉRTEKEZÉS
TÉZISEI

KOPEK GÁBOR
2003

BEVEZETÉS

Az egyén időkezelése, a *sokról* való lemondása feltétele életben maradásának. Személyiségének biztonsága a *sokból* segíthet neki kiválasztani, megélni azt a minimumot, amely az ő életét szervezi. Nem hiszek a *mindent birtoklásban*, mely szerintem a felületes szöveg- és képolvasásban merül ki. Sokkal inkább hiszek az egyediségekben, az egyéni utakban, az önálló választásokban.

Nem véletlen, hogy a belső szabadság tere végtelen, míg a külvilág képes a terét pillanatok alatt lezárni, zsugorítani a megfulladásig. Ennek észlelése könnyű, hiszen külső tereink a végesre építenek és tanítanak. Szeretjük belátni a világot és amit látunk, arra szivesen hisszük, hogy az egész. Pedig tudható, hogy ebben tévedünk. Biztonságot keresünk a világban, falakat–sarkokat építünk magunknak, hogy lássuk annak végét. Ez belülről soha nem történhet meg velünk.

Álságos dolog a hagyományos *képi*, *hang*i és *téri* struktúrákra hivatkozva elzárkózni az újtól. Vélhetően új struktúrák fognak kialakulni, melyben nem kényelmes szereplőnek lenni, de ez nem választás kérdése. Nem menekülni és menteni kell a megszokott kommunikációt, hanem meg kell dolgoznunk a változó kommunikáció új szabályainak kialakításáért, a változó struktúrák beépítéséért. A *képi* - *hang*i - *téri* világ elérhetősége, természetes jelenléte átalakítja személyiségünket, egyben az időhöz való viszonyunkat.

A technikai képek sugallta valóság, az épített terek beszorítottsága, a hangyi világ demokratizálódása szinte kiált az emberi agy azon képessége után, hogy feltegye kérdéseit, megfogalmazza viszonyát a *képek-hangok-terek* által biztosított folyamatos jelen idejűséghez. Ez igazán nagyszerű helyzet az ember számára, de fáradságos is. A *képi-hangi-téri* világ értelmezését soha nem tanultuk. Tanulunk beszélni - olvasni - írni, hogy verbális üzeneteket tudjunk küldeni és fogadni a világ felé, de nem tanulunk képet, hangot, teret látni. Képet *olvasni*, épített térben *mozogni* és hangyi környezetre *reagálni* képes az emberi szervezet, de ennek mélysége és minősége ma még nagyon kérdéses, messze nem kielégítő.

A FOTOGRAFIA

1800-as évek...

A fotográfia küzd az életben maradásért. Lenéznek, mert mindent lenéznek, ami új.

Festők felháborodva figyelik a fejleményeket, féltik a képcsínálás privilégiumát. Akkor még nem tudták, hogy joggal. Tökéletesedik a leképzés, a figyelem a technika birtoklására koncentrállódik. A fotográfia kész van, megszületett, de nem tudja miről beszéljen. A feltételek lábraállása gyorsabb, mint ahogy azt a szellem követni tudná. Káosz, kiszolgáltatottság, utánnézések. Festői gondolkodásmód, rettenetes műterem belsők leképzése kémiai reakciók útján. De hol marad a fotográfia?

1900-as évek...

Megérkezett. Hosszan keresve önmagát, végre elhitte, hogy önálló, egyedi és megismételhetetlen.

A fotográfia megtanult gondolkodni, önbizalma lett, megértette, hogy a főlegesen generált viták helyett a fényre, az időre, a kivágásra, a világ természetes színeinek absztrahálására koncentráljon.

2000-es évek

A képek – fotográfiák – léte folyamatosan alakítja világ-képünket. Hiszünk a látvány erejében, szinte párhuzamos világképet fenntartva a valósághoz képest. A fotográfiák sugallta világ lenyomata a valóságnak, azzal a különbséggel, hogy időben töredezett struktúrát mutat, ezáltal manipulálva is azt.

A HANG

A csend a hangok köztes állapota, értelmet ad annak, tagolja azt. Életünkben úgy alakítjuk a csendet, hogy mindig visszatérhessünk a hanghoz. A csend által létrehozott hangközök vákumában jön létre a hang értelme, közölni akart jelentése. A csend ritmizálja a látható világot, felerősíti annak hangját, terét és képi világát. Épp azáltal képes erre, hogy ellenpontként hat: semlegesít, várat majd felkészít. A csend nem érzelem mentes, ebben közösséget vállal a hanggal. A csend a sötétebb tónusokat vonzza, drámaivá tud fokozódni, míg a hang impulzívabb, nyitottabb, ebből adódóan pontatlanabb is.

Beszélhetünk úgynevezett *hang architektúráról*, mely folyamatosan épít és bont. Míg a kép és a tér esetében az ember az építésre, az állandóságra teszi a hangsúlyt, addig a hangnál kétirányú ez a folyamat.

A TÉR

A tér értelmezése tudatalattinkban történik. Minden olyan állapotot, amelyet az ember ergonómiailag képes megközelíteni, azt meg is teszi. Látszólag nem gondolkodik, csupán folyamatosan elhagy. Tudomásul veszi, hogy térhasználatában keveredik a természetes az épített térrel, elfogadja születésétől ennek visszavonhatatlanságát és leéli benne életét.

Ébrenlétünk középpontja a magunk köré épített világ, szobánk - házunk intimitása, az a tér, ahonnan a világot szemléljük, értelmezzük. Legyen akár milyen kicsi és jelentéktelen, térben való létezésünk kiindulópontja ez, innen menekülünk és ide térünk vissza. Tereket nem tudunk egymástól átvenni. Intimitásunk tere velünk együtt használódik el, öregszik meg. Ha elhagyjuk őket, elvesznek, mások számára érthetlenné válnak. Talán ezzel indokolható jelentőségük is. Az általunk használt külső és belső terek, épített és természet adta voltukban meghatározzák szellemi és fizikai létünket, az egyes ember által *bejárt* utat..

FOTOGRAFIA – HANG – TÉR ÉSZLELÉSEK SZINTÉZISE

Gondolkodásom a *kép-hang-tér* viszonyáról abból az alapvetésből indul el, hogy megvizsgáljam a dimenziók és az akusztikai környezet illeszkedését. Az illeszkedés kikerülhetetlen, hiszen a kép tárgyi valóságában teret követel magának, mely tér akusztikailag már szól, vagy megszólaltatható. Ebben az értelemben keresem a hang és a tér viszonyát a képhez, azon belül is a fotográfiához.

A fotográfia hangja néma. Megállítja az időt és hallgat. Csend veszi körül, mely csend felerősíti tartalmát és akusztikus térbe helyezve új tartalmakat kap. A kép viszonya a hanghoz és a térhez újra értelmezheti világunkat. Vizsgálatom tárgya – a fotográfia – éppen némaságával keltette fel bennem az érdeklődést a kiterjesztésre. Fontosnak tartom a kép mellé rendelt hang tudatos megválasztását, annak érdekében, hogy a vizualitás téri foglalatában megtalálja helyét és lényegét. A megjelenés pillanatának egyensúlya eldönti a kép erejét és sorsát.

ÖSSZEGZÉS

A színek kifakulása bizonyára belőlem fakad. Valójában itt nem monokrómiáról, feketéről-fehérről és szürkéről van szó, hanem a világos és sötét arányváltozásairól. A fény szerepéről. A pályám során minden az elhagyás, a leegyszerűsítés, a redukció irányába mutat. Mindig csak annyi dolgot jelenítek meg, amennyi feltétlenül szükséges. Csak annyi jel, csak annyi szín, csak annyi vonal, csak annyi hang. A redukció az eszköztár minimalizását jelenti. Azt a határt keresem, ahol visszafogottságom ellenére még nem tűnök el, ahol még jelen vagyok.